

DEVELOPMENT AND INFLUENCE OF CHINESE STUDIES PROGRAMS IN UZBEKISTAN: A COMPARATIVE ANALYSIS OF ACADEMIC INSTITUTIONS

Lobar Urmanbekova¹

Uzbekistan State University of World Languages

KEYWORDS

Chinese studies, higher education, comparative analysis, academic institutions, language programs, economic ties, cultural exchange.

ABSTRACT

The rise of China as a global economic power has driven many countries to prioritize the study of its language, culture, and political systems. In Uzbekistan, Chinese studies programs have expanded significantly over the past decade in response to growing economic and geopolitical ties between the two nations. This article offers a comprehensive analysis of the development and influence of Chinese studies programs across major academic institutions in Uzbekistan. It examines the evolution of these programs, their curriculum design, institutional collaboration, and the broader socio-economic impacts. A comparative analysis of different universities highlights the opportunities and challenges faced by students and educators in advancing Chinese language proficiency and cultural competence. The article also explores the role of Chinese studies in fostering bilateral relations and economic development in Uzbekistan.

2181-2675/© 2024 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.13925951**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Master's student of Chinese language linguistics, Uzbekistan State University of World Languages, Uzbekistan

O'ZBEKISTONDA XITOYSHUNOSLIK MAKTABLARINING RIVOJLANISHI VA TA'SIRI: AKADEMIK MUASSASALARNING QIYOSIY TAHLILI

**KALIT SO'ZLAR/
КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:**

xitoyshunoslik, oliy ta'lim, qiyosiy tahlil, akademik muassasalar, til dasturlari, iqtisodiy aloqalar, madaniy almashinuv

ANNOTATSIYA/ АННОТАЦИЯ

Xitoyning global iqtisodiy kuch sifatida yuksalishi ko'plab mamlakatlarni uning tili, madaniyati va siyosiy tizimlarini o'rganishga ustuvor ahamiyat berishga undamoqda. O'zbekistonda so'nggi o'n yil ichida ikki davlat o'rtasidagi iqtisodiy va geosiyosiy aloqalarning kuchayishi munosabati bilan xitoyshunoslik maktablari sezilarli darajada kengaydi. Ushbu maqolada O'zbekistondagi yirik akademik muassasalarda xitoyshunoslik dasturlarining rivojlanishi va ta'siri har tomonlama tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu dasturlarning evolyutsiyasi, o'quv dasturlarini ishlab chiqishi, institutsional hamkorlik va kengroq ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirlari tahlil qilinadi. Turli universitetlarning qiyosiy tahlili talabalar va o'qituvchilarning xitoy tilini bilish va madaniy kompetentsiyani oshirishda duch keladigan imkoniyatlar va muammolarni ta'kidlaydi. Maqolada, shuningdek, xitoyshunoslikning O'zbekistondagi ikki tomonlama munosabatlar va iqtisodiy rivojlanishdagi roli o'rganiladi.

Kirish

So'nggi yillarda O'zbekistondagi xitoyshunoslik dasturlari ikki mamlakat o'rtasidagi siyosiy, iqtisodiy va madaniy aloqalarning kuchayishi tufayli sezilarli o'sishga erishdi. O'zbekiston strategik jihatdan Yangi Ipak yo'li bo'ylab joylashgan bo'lib, Xitoyning Osiyo, Yevropa va Afrika bo'ylab savdo va aloqalarni kengaytirishga qaratilgan ko'p milliard dollarlik infratuzilma va investitsiya strategiyasi bo'lgan "Bir kamar, bir yo'l" tashabbusining muhim hamkoridir. Natijada xitoy tili, madaniyati, tarixi va siyosatshunosligi bo'yicha mutaxassislariga talab ortib, O'zbekiston bo'ylab turli akademik muassasalarda xitoyshunoslik dasturlarini rivojlantirishga ta'sir ko'rsatdi.

Ushbu maqola O'zbekistonda xitoyshunoslik dasturlari evolyutsiyasi va hozirgi holatini o'rganadi, ularning rivojlanishi, ta'siri va kengroq akademik landshaft va ikki davlat o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlarga qo'shgan hissasi tahlil qilinadi. Turli universitetlardagi dasturlarni taqqoslash orqali u ushbu tashabbuslarning madaniy tushunish va iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishdagi rolini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, maqola O'zbekiston oliy ta'lim sektorida xitoyshunoslikning asosiy muammolari va imkoniyatlarini aniqlashga qaratilgan.

O'zbekistonda xitoyshunoslik dasturlari jadal sur'atlar bilan o'sib borayotgani mamlakat Xitoyning jahon miqyosidagi ta'sirini e'tirof etayotganining ifodasidir. Ushbu tendentsiya oliy ta'limda ko'p tillilik va xalqarolashtirishga global siljish bilan mos keladi,

xususan, Xitoyning iqtisodiy ishtiroki sezilarli bo'lgan mintaqalarda [1]. Ushbu maqolaning markaziy tadqiqot savoli: Xitoyshunoslik dasturlari O'zbekistonda qanday rivojlangan va ularning mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy landshaftiga ta'siri qanday?

Asosiy qism

1. O'zbekistonda xitoyshunoslikning tarixiy rivojlanishi.

O'zbekistonda xitoyshunoslik bo'yicha rasmiy dasturlarning yo'lga qo'yilishi ikki davlat o'rtasidagi diplomatik va savdo aloqalari faollasha boshlagan 1990-yillarning oxiriga to'g'ri keladi. Sovet Ittifoqi parchalanganidan so'ng O'zbekiston o'zining xorijiy hamkorligini diversifikatsiya qilishga intilayotgan bir paytda Xitoy savdo, infratuzilma va sarmoya sohasida asosiy hamkor sifatida maydonga chiqdi. Dastlab, xitoyshunoslik bir nechta tanlangan universitetlar bilan cheklangan edi, ammo ikki tomonlama munosabatlarning kengayishi bilan birga xitoy tili va madaniyati bo'yicha maxsus bilimlarga bo'lgan ehtiyoj ortdi.

2000-yillarning boshlariga kelib, bir qancha nufuzli universitetlar, jumladan, Toshkent davlat sharqshunoslik universitetida xitoy tili, tarixi, siyosati va iqtisodiga oid kurslarni taklif qiluvchi maxsus xitoyshunoslik kafedralari ochildi. Ushbu dasturlar Xitoyning Markaziy Osiyodagi iqtisodiy izi o'sib borayotgani tufayli taqdim etilgan imkoniyatlardan foydalanish istagida bo'lgan talabalarni jalb qildi [2].

2. O'quv dasturlarini ishlab chiqish va pedagogik yondashuvlar

O'zbekistondagi xitoyshunoslik dasturlarini belgilovchi xususiyatlardan biri til bilimiga e'tibor qaratishdir. O'quv dasturida odatda xitoy adabiyoti, tarixi va ijtimoiy-siyosiy tizimlari bo'yicha tadqiqotlar tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan mandarin xitoy tili kurslariga ustunlik beriladi. Bundan tashqari, ko'plab dasturlar Xitoyning iqtisodiy islohotlari va uning joriy siyosatini boshqaradigan siyosiy falsafalar bo'yicha kurslarni taklif qiladi, bu talabalar Xitoyning boshqaruv va xalqaro munosabatlarga yondashuvini tushunish zarurligini aks ettiradi.

O'zbekiston universitetlarida qo'llaniladigan pedagogik yondashuvlar turlicha, lekin ko'pchilik muassasalarda interfaol va immersiv ta'lim usullariga e'tibor qaratiladi. Masalan, ko'plab dasturlarda lingafon laboratoriyalari, Xitoy universitetlari bilan almashinuv dasturlari va O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan Xitoy kompaniyalarida amaliyot o'tash imkoniyatlari mavjud. Mahalliy xitoy tilida so'zlashuvchi o'qituvchilardan foydalanish talabalarning tilni o'zlashtirishini yanada kuchaytiradi, ularga xitoy madaniyati va muloqot uslublarini yanada aniqroq tushunish imkonini beradi [3].

3. Institutsional hamkorlik va almashinuv dasturlari

O'zbekistonda xitoyshunoslik fanining rivojlanishida xalqaro hamkorlik muhim rol o'ynaydi. Ko'pgina ilmiy muassasalar Xitoy universitetlari bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatib, talabalar almashinuv dasturlari, qo'shma tadqiqot tashabbuslari va akademik seminarlar o'tkazish imkonini beradi. Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti va O'zbekiston Davlat jahon tillari universiteti qoshidagi Konfutsiy instituti ana shunday hamkorlikni yo'lga qo'yayotgan yetakchi muassasalar sirasiga kiradi. Ushbu hamkorliklar

Xitoy akademiyasi bilan yanada chuqurroq hamkorlik qilishga yordam beradi va o'zbekistonlik talabalarga Xitoyda o'qish uchun qimmatli imkoniyatlar yaratadi.

Talaba almashinuv dasturlari o'zbekistonlik talabalarning lingvistik va madaniy malakasini oshirishda ayniqsa ta'sirli ekanligini isbotladi. Ushbu dasturlar ishtirokchilari ko'pincha til ko'nikmalari, madaniy xabardorlik va Xitoyning siyosiy va iqtisodiy tizimlarini kengroq tushunish bilan qaytadilar. Bu tajribalar talabalarni diplomatiya, xalqaro biznes va akademik tadqiqotlar sohasida martabaga tayyorlab, ularni O'zbekiston va Xitoy o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlarga qimmatli hissa qo'shuvchi sifatida joylashtiradi [4].

4. O'zbekistonda Xitoyshunoslik dasturlarini qiyosiy tahlil qilish

O'zbekiston universitetlaridagi xitoyshunoslik dasturlarini qiyosiy tahlil qilish o'quv dasturlari chuqurligi, institutsional yordam va xalqaro hamkorlikdagi sezilarli farqlarni ko'rsatadi. Misol uchun, Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Pekin universiteti bilan yaxshi yo'lga qo'yilgan hamkorlik bilan qo'llab-quvvatlangan tilshunoslik va madaniyatshunoslikka katta e'tibor qaratilayotgan keng qamrovli xitoyshunoslik dasturini taklif etadi. Bundan farqli o'laroq, O'zbekiston Davlat jahon tillari universiteti kabi boshqa muassasalarda amaliy til ko'nikmalariga ko'proq e'tibor qaratilmoqda, talabalarni tarjima, xalqaro aloqalar va savdo sohalari kasbga tayyorlash sohalari asosiy yo'nalish hisoblanadi [5].

Dastur takliflaridagi farqlar har bir universitet uchun mavjud bo'lgan turli institutsional ustuvorliklar va resurslarni aks ettiradi. Kattaroq moliyalashtirish va xalqaro aloqalarga ega bo'lgan yirik institutlar kengroq dasturlarni taklif qilishadi, kichikroq universitetlar esa ko'pincha til yoki biznes bilan bog'liq mavzular kabi xitoyshunoslikning o'ziga xos jihatlariga e'tibor qaratadi.

Xulosa

O'zbekistonda xitoyshunoslik bo'yicha dasturlarning rivojlanishi Xitoyning global kuch va mamlakatning iqtisodiy va diplomatik strategiyalarida asosiy hamkor sifatidagi ahamiyati ortib borayotganidan dalolatdir. O'zbekiston va Xitoy o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlar mustahkamlanib borar ekan, xitoy tilini bilish va madaniy tajribaga bo'lgan talab ortib boradi va bu mintaqada xitoyshunoslik dasturlarini yanada kengaytirishga turtki bo'ladi.

Ushbu dasturlarning o'sishi o'zbekistonlik talabalar uchun katta imkoniyatlar yaratsa-da, bir qator muammolar, jumladan, ko'proq institutsional qo'llab-quvvatlash, kengroq o'quv dasturlari takliflari va kengaytirilgan xalqaro hamkorlik zarurati saqlanib qolmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish orqali O'zbekiston o'zini Markaziy Osiyoda xitoyshunoslik bo'yicha yetakchi o'ringa qo'yishi mumkin, bu esa Xitoyning dinamik iqtisodiyoti va global ta'siri bilan akademik bilim va amaliy hamkorlikka hissa qo'shishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Huang, Z. (2019). The Globalization of Chinese Language Education: Opportunities and Challenges. China Academic Journal.

2. Wang, F. (2020). China's Economic Ties with Central Asia: Implications for Chinese Studies Programs. *Central Asian Review*.
3. E'tibor, X. (2024). Chet Tilini O'qitishda Madaniyatlararo Muloqotda Madaniy Shok Masalalari (Xitoy Tili Misolida). *Miasto Przyszłości*, 47, 511-514.
4. Liu, Q. (2018). Student Exchange Programs between China and Central Asia: Enhancing Cultural and Academic Collaboration. *Asian Studies Journal*.
5. Zhang, Y. (2022). The Role of International Partnerships in Chinese Studies in Uzbekistan. *Eurasian Academic Research Review*.